

**Олексій Всеволодович
Богатський: сторінки
життя та наукова
спадщина
(до 90-річчя з дня народження)**

укладач Купріянова Н. М.

*(зліва направо) Батько Всеволод Дем'янович, мати Зінаїда Давидівна,
Олексій Всеволодович*

Олексій Всеволодович Богатський народився 25 серпня 1929 року в Одесі в родині вчених, діяльність яких була пов'язана з Одеським державним університетом

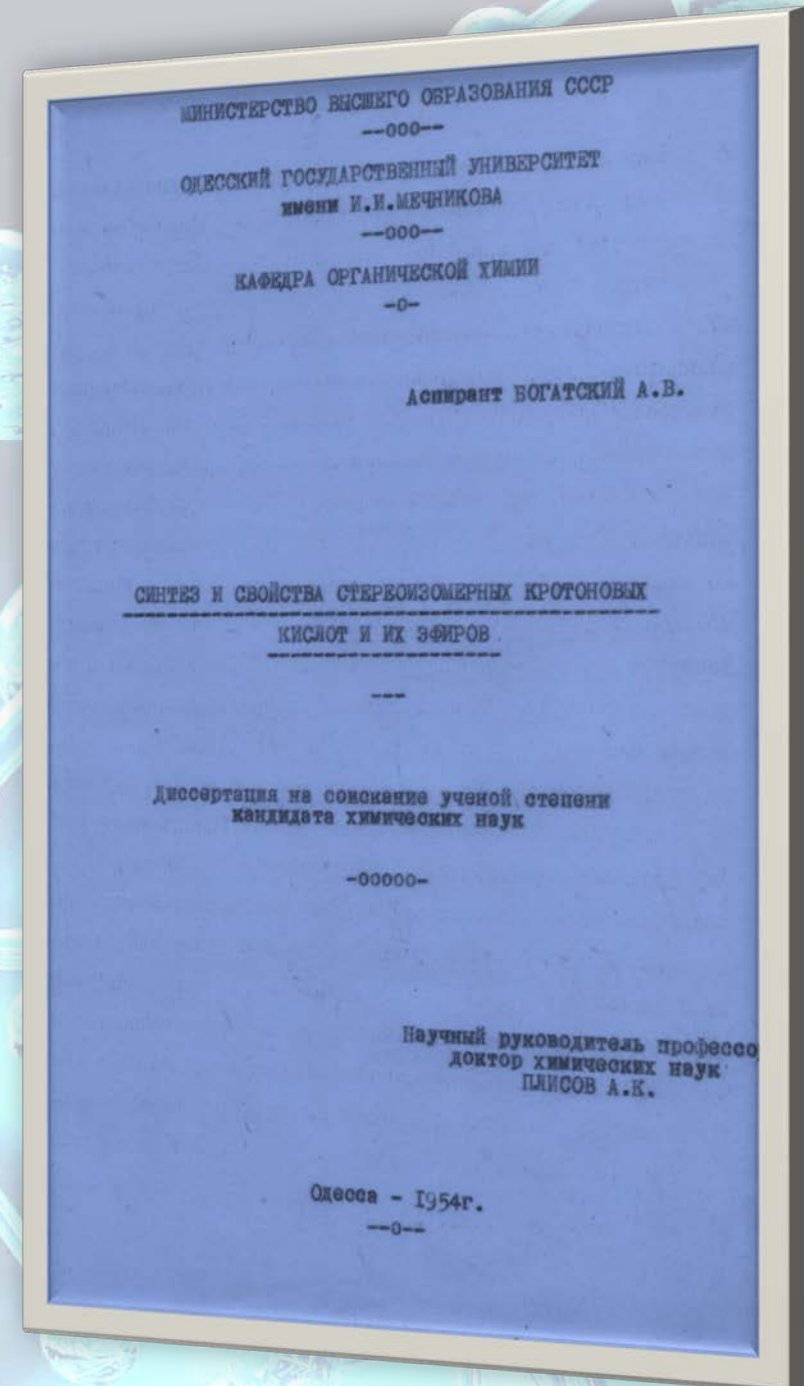
В 1946 р. Олексій Богатський стає студентом хімічного факультету ОДУ, який закінчує у 1951 р. за спеціальністю — органічна хімія.

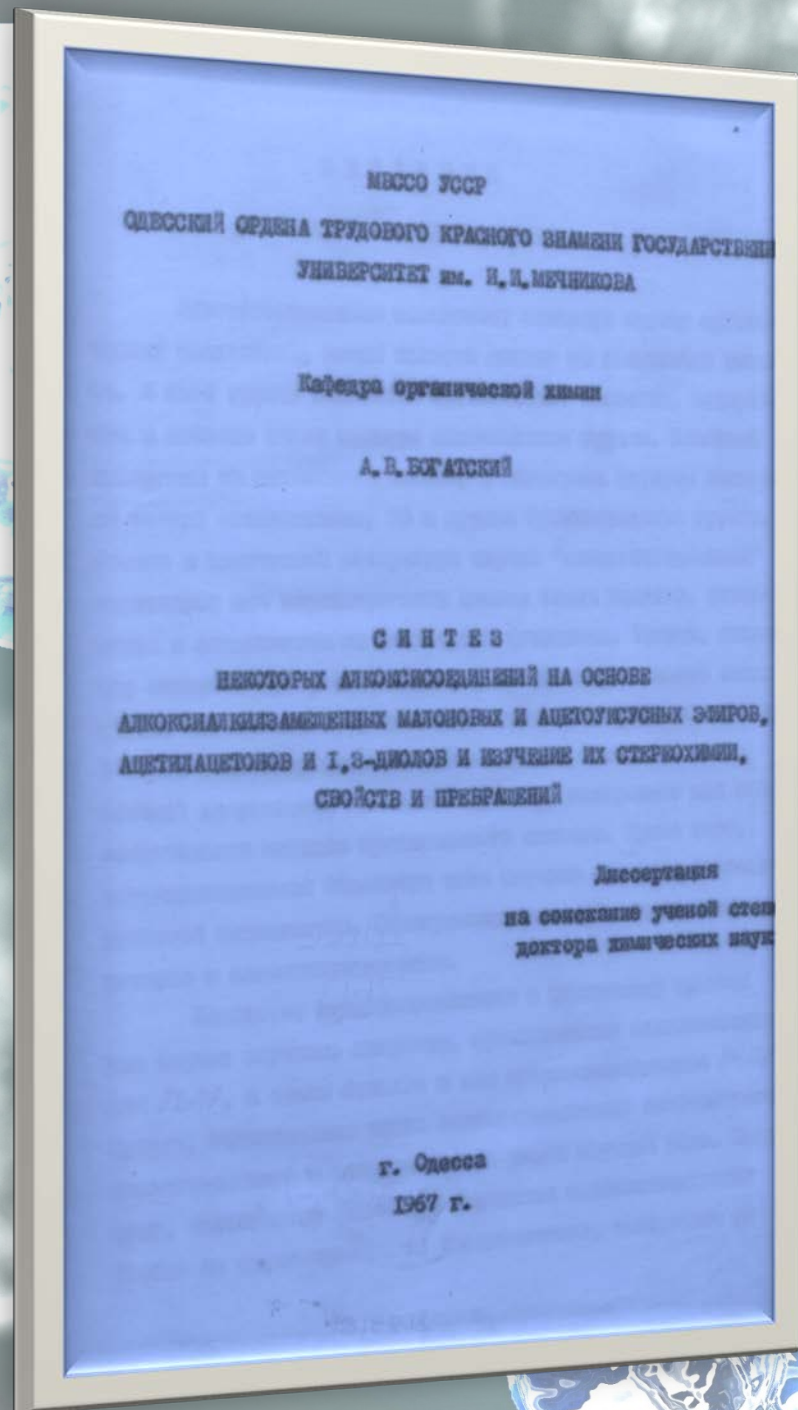
1951–1954 рр. О. Богатський — аспірант кафедри органічної хімії ОДУ

У 1954 р. захистив дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук на тему «Синтез і властивості стереоізомерних кротонових кислот та їх естерів»

Богатский А. В. Синтез и свойства стереоизомерных кротоновых кислот и их эфиров : дис. ... канд. хим. наук / А. В. Богатский. - Одесса, 1954. - 224 с.

Шифр: ДИС 312

У 1967 р. захищає дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук «Синтез деяких алкоксисполук на основі алкоксиалкілзаміщених малонових і ацетооцтових естерів, ацетілацетонів та 1,3-діолів і вивчення стереохімії, властивостей та перетворень»

Богатский А. В. Синтез некоторых алкоксисоединений на основе алкоксиалкил замещенных малоновых и ацетоуксусных эфиров, ацетилацетонов и 1,3 диолов и изучение их стереохимии, свойств и превращений : дис. ... канд. хим. наук / А. В. Богатский. - Одесса, 1967. - 652 с.
Шифр: ДИС 759

-
- 1954–1957 – асистент кафедри органічної хімії ОДУ,
  - 1957–1958 – старший викладач,
  - 1958–1968 – доцент,
  - 1959–1968 – завідуючий кафедрою органічної хімії,
  - 1968–1982 – професор, завідуючий кафедрою органічної хімії,
  - 1962–1968 – декан хімічного факультету,
  - 1968–1970 – проректор з учбової роботи,
  - 1970–1975 – ректор Одеського університету.

(зліва направо) Богатський О. В.,
Зелінський А. Н., Богатська З. Д.

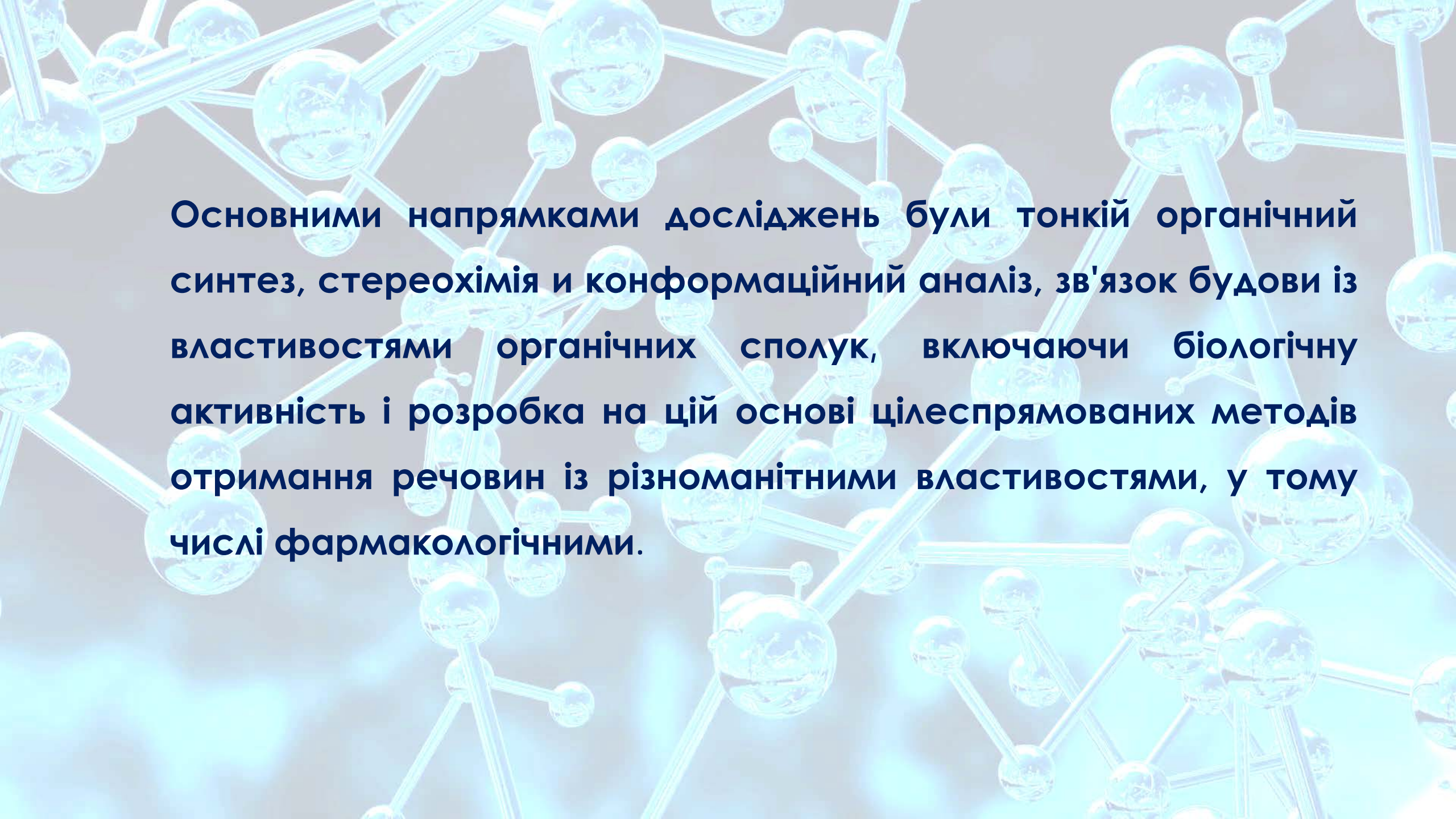

Богатський О. В. (у центрі)

- 3 1975 р. заступник директора з наукової роботи Інституту загальної та неорганічної хімії АН УРСР,
- 1975–1977 – керівник Одеських лабораторій Інституту загальної та неорганічної хімії АН УРСР в Одесі,
- 1977–1983 – директор Фізико-хімічного інституту, якій створено на базі Одеських лабораторій.

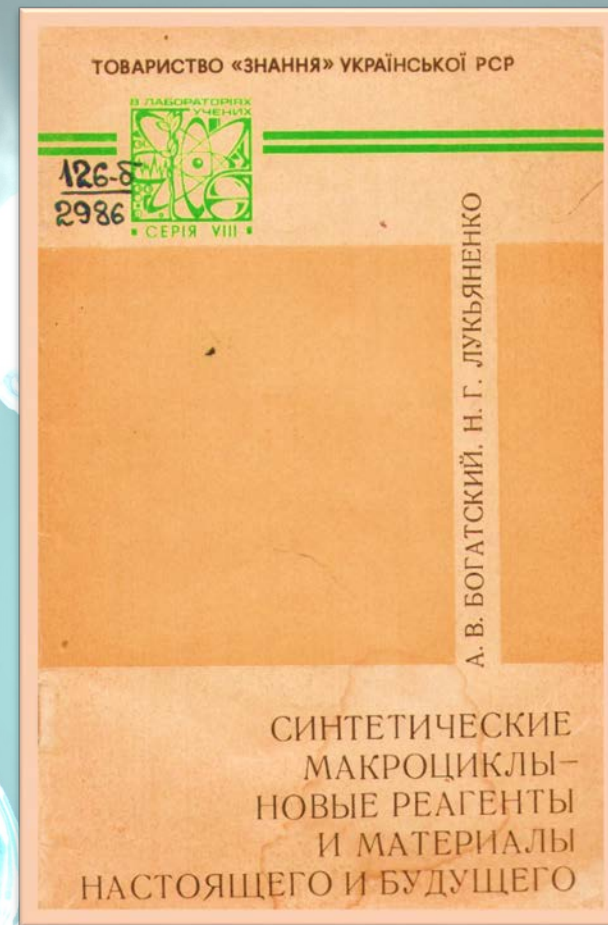
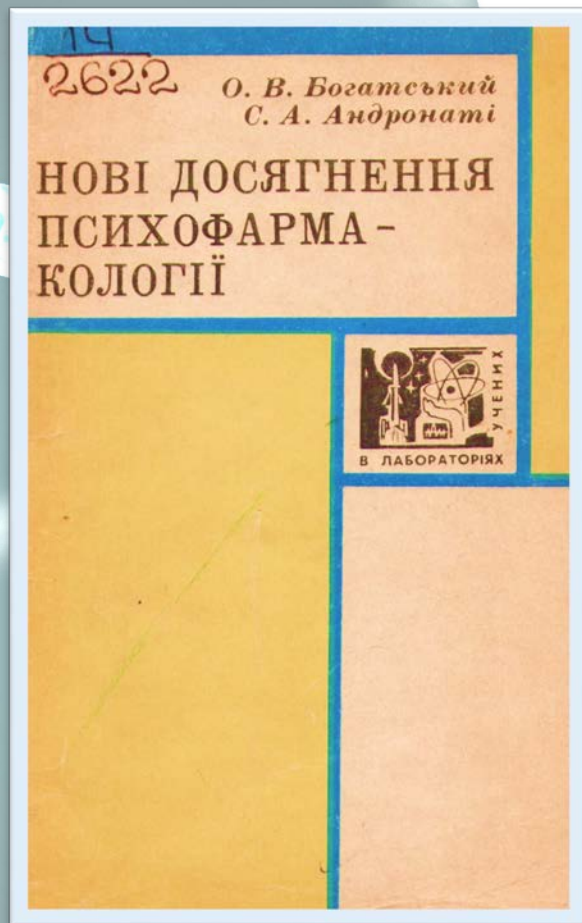

Основними напрямками досліджень були тонкій органічний синтез, стереохімія и конформаційний аналіз, зв'язок будови із властивостями органічних сполук, включаючи біологічну активність і розробка на цій основі цілеспрямованих методів отримання речовин із різноманітними властивостями, у тому числі фармакологічними.

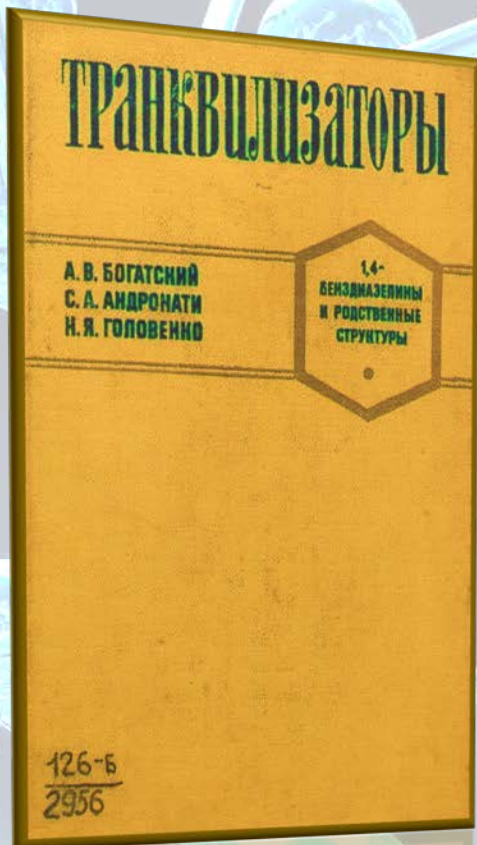
Богатський О. В. Нові досягнення психофармакології / О. В. Богатський, С. А. Андронаті ; відп. ред. П. В. Бірюкович. - Київ : Знання, 1974. - 48 с.

Шифр: 14 2622

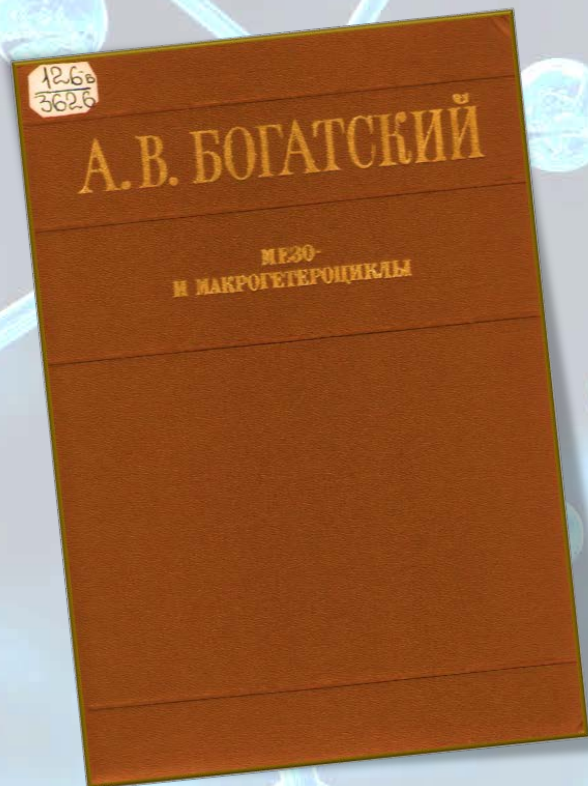
Богатский А. В. Синтетические макроциклы - новые реагенты и материалы настоящего и будущего / А. В. Богатский, Н. Г. Лукьяненко ; отв. ред. С. А. Андронаті. - Киев : Знание, 1981. - 48 с. - (В лабораториях ученых)

Шифр: 126-Б 2986

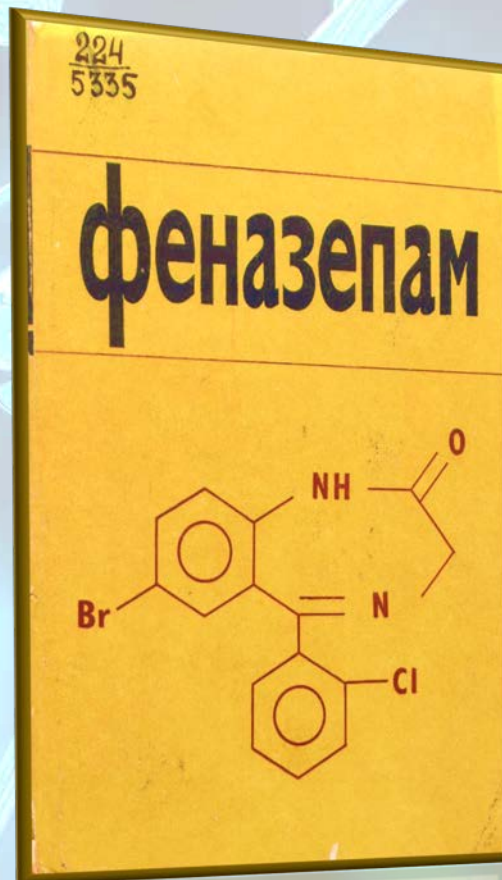
Богатский А. В. Транквилизаторы (1, 4-Бенздиазепины и родственные структуры) / А. В. Богатский, С. А. Андронати, Н. Я. Головенко. – Київ : Наук. думка, 1980. – 279 с.

Шифр: 126-б 2956

Богатский А. В. Мезо- и макрогетероциклы. Избранные труды / А. В. Богатский ; АН УССР. – Київ : Наук. думка, 1986. – 203 с. : рис., табл.

Шифр: 126-б 3626

Феназепам / А. В. Богатский, С. А. Андронати, Г. Я. Авруцкий [и др.] ; отв. ред. А. В. Богатский. – Киев, 1982. – 288 с.

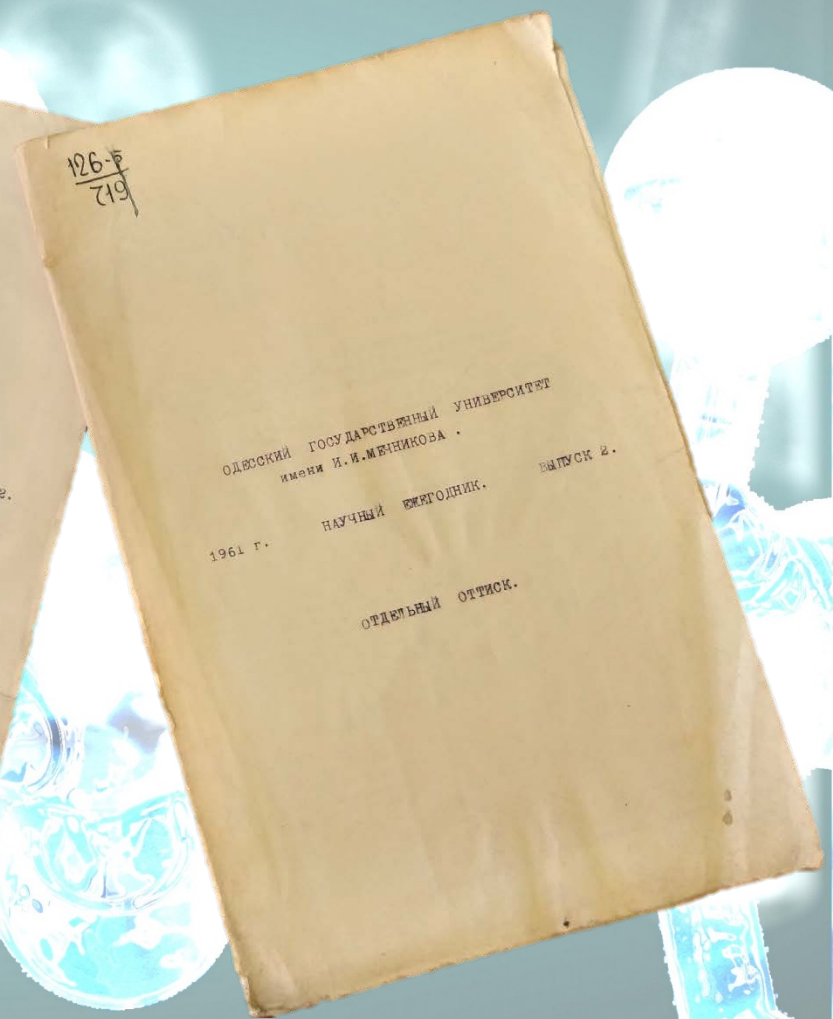
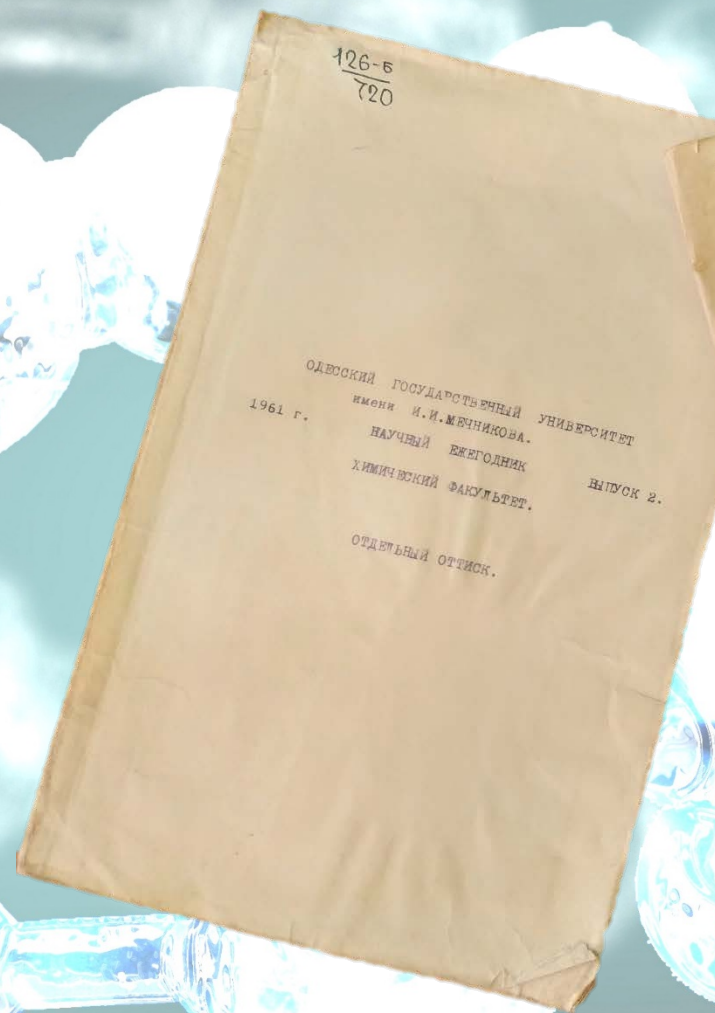
Шифр: 224 5335

Богатский А. В. Синтез β -алкоксиэтилизопропилмалоновых эфиров / А. В. Богатский, С. Г. Голентовская. - Одесса, 1961. С. 92-97. - Отд. отт.: из «Научный ежегодник ОГУ» (1961, вып. 2.)

Шифр: 126-б 720

Богатский А. В. Об относительной реакционной способности первичных и вторичных галоидных алкилов в реакциях с натриймалоновым эфиром / А. В. Богатский, О. С. Степанова. - Одесса, 1961. - С. 87-89. - Отд. отт.: из «Научный ежегодник ОГУ» (1961, вып. 2.)

Шифр: 126-б 719

Одесский государственный
университет им. И.И.Мечникова
Кафедра органической химии

А.В.Богатский
с сотрудниками

Исследования

в области химии алкоксисоединений,
стереохимии гетероциклов, синтеза
и изучения свойств
психо-фармакологических препаратов

Том I

(работы 1960-1970гг.)

г. Одесса
1971 г.

Одесский государственный
университет им. И.И.Мечникова
Кафедра органической химии

А.В.Богатский
с сотрудниками

Исследования

в области химии алкоксисоединений,
стереохимии гетероциклов, синтеза
и изучения свойств
психо-фармакологических препаратов

Том II

(работы 1960-1970)

г. Одесса
1971 г.

Богатский А. В. Исследования в области химии алкоксисоединений, стереохимии гетероциклов, синтеза и изучения свойств психо-фармакологических препаратов (работы 1960-1970-х гг.) : в 2 т. - Одесса, 1971.

Шифр: 126-б 1722

Богатский А. В. Синтез и превращения алкил- α -алкоксиэтилмалоновых эфиров I. О метил- α -метоксиэтилмалоновом эфире / А. В. Богатский, Н. А. Горячук, Г. И. Парнак // Журнал общей химии. - 1962. - Т. 32, вып 5. - С. 1498-1503.

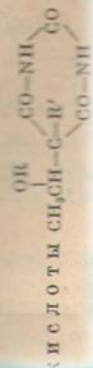
Шифр: 128 15

СИНТЕЗЫ НА ОСНОВЕ АЛКОКСИЭТИЛАЛКИЛМАЛОНОВЫХ ЭФИРОВ

VII. КОНДЕНСАЦИЯ НЕКОТОРЫХ АЛКИЛ- α -АЛКОКСИЭТИЛМАЛОНОВЫХ ЭФИРОВ С МОЧЕВИНОЙ

Н. А. Горячук, Г. В. Пьянкова, А. В. Богатский

Продолжая исследование химических превращений алкоксиэтилалкилмалоновых эфиров, мы осуществили реакцию конденсации синтезированных нами алкил- α -алкоксиэтилмалоновых эфиров^[1-3] с мочевиной, в результате чего были получены 5-алкил-5- α -алкоксиэтилбарбитуровые кислоты, большая часть которых ранее не описана. Реакция конденсации проводилась по методике^[4] с не-

Богатский А. В. Синтезы на основе алкоксиэтилалкилмалоновых эфиров. VII Конденсация некоторых алкил- α -алкоксиэтилмалоновых эфиров с мочевиной / Н. А. Горячук, Г. В. Пьянкова, А. В. Богатский // Журнал общей химии. - 1964. - Т. 34, вып. 4. - С. 1199-1200.

Шифр: 128 15

СИНТЕЗ И ПРЕВРАЩЕНИЯ АЛКИЛ- α -АЛКОКСИЭТИЛМАЛОНОВЫХ ЭФИРОВ

I. О МЕТИЛ- α -МЕТОКСИЭТИЛМАЛОНОВОМ ЭФИРЕ

А. В. Богатский, Н. А. Горячук и Г. И. Парнак

Взаимодействие алкилмалоновых эфиров с α -галогидэфирами мало изучено. Рядом авторов^[1-7] исследовано взаимодействие алкилмалоновых эфиров с монохлорметилалкиловыми эфирами. Взаимодействие с α -галогидэтилалкиловыми эфирами, являющимися весьма реакционноспособными соединениями^[8], изучено еще меньше. В литературе описан^[9] синтез ряда алкил- α -алкоксиэтилмалоновых эфиров при действии

350

А. К. Плисов и А. В. Богатский

КОНФИГУРАЦИЯ И СВОЙСТВА НЕПРЕДЕЛЬНЫХ КИСЛОТ И ИХ ПРОИЗВОДНЫХ

VI. О РЕАКЦИОННОЙ СПОСОБНОСТИ СТЕРЕОИЗОМЕРНЫХ КРОТОНОВЫХ КИСЛОТ И ИХ ЭФИРОВ

А. К. Плисов и А. В. Богатский

Одним из нас ранее^[1-5] было показано, что реакционная способность геометрически изомерных непредельных кислот существенным образом зависит от их строения. Как кислоты, так и их эфиры ведут себя различно в реакциях гидрирования, окисления, омыления в зависимости от того, имеют они дис- либо транс-строение. Особый интерес представляло то, что в большинстве указанных выше случаев достаточно ясно могло быть замечено также влияние величины спиртового радикала на реакционную способность эфиров. Эти факты согласовывались и со сведениями, известными в литературе по данному вопросу, полученными независимо от работ авторов настоящего сообщения^[6-12].

Богатский А. В. Конфигурация и свойства непредельных кислот и их производных. VI. О реакционной способности стереоизомерных кротоновых кислот и их эфиров / А. К. Плисов, А. В. Богатский // Журнал общей химии. - 1957. - Т. 27, вып. 2. - С. 360-364.

Шифр: 128 15

Богатский А. В. Алкоксисоединения XXX. О некоторых каталитических превращениях эфиров γ -алкоксикислот / А. В. Богатский, Г. Л. Камалов, Л. Н. Вострова // Журнал органической химии. - 1969. - Т. 5, вып. 12. - С. 2147-2152.

Шифр: 128 332

Журнал органической химии
том V, вып. 12 (1969)

УДК 547.270.314; 66.092.4; 542.938; 541.124

АЛКОКСИСОЕДИНЕНИЯ

XXX. О НЕКОТОРЫХ КАТАЛИТИЧЕСКИХ ПРЕВРАЩЕНИЯХ ЭФИРОВ γ -АЛКОКСИКИСЛОТ

А. В. Богатский, Г. Л. Камалов, Л. Н. Вострова

Парофазный гидролиз водой β -этоксипропилэфира на окиси алюминия сопровождается реакцией расщепления, приводящей к образованию γ -бутиролактона. Каталитическое расщепление эфиров некоторых γ -алкоксикислот на окиси алюминия без добавления воды также приводит к γ -лактонам вследствие осуществления реакции дезэфирирования. Показано, что указанной реакции препятствуют большие полярные заместители в α -положении к карбонилу.

5*

2147

Богатский А. В. Алкоксисоединения. XXVI. Синтез и некоторые вопросы стереохимии алкоксиалкилзамещенных 1,3,2-диоксафосфоринанов / А. В. Богатский, А. А. Колесник, Ю. Ю. Самитов, Т. Д. Бутова // Журнал общей химии. - 1967. - Т. 37, вып. 5. - С. 1105-1110.

Шифр: 128 15

УДК 547.26'118+538.27

АЛКОКСИСОЕДИНЕНИЯ

XXVI. СИНТЕЗ И НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СТЕРЕОХИМИИ АЛКОКСИАЛКИЛЗАМЕЩЕННЫХ 1,3,2-ДИОКСАФОСФОРИНАНОВ

А. В. Богатский, А. А. Колесник, Ю. Ю. Самитов,
Т. Д. Бутова

Развивая исследования в области химии алкоксисоединений, мы синтезировали ранее не описанные алкоксиалкилзамещенные производные 1,3,2-диоксафосфоринана. Получены 2-хлор-5-алкил-5- α -алкоксиэтил-1,3,2-диоксафосфоринаны (I) и 2-алкокси-5-алкил-5- α -алкоксиэтил-1,3,2-диоксафосфоринаны (II) взаимодействием 2-алкил-2- α -алкоксиэтилпропандиолов-1,3 [1] с треххлористым фосфором и дихлоралкилфосфитом [2] в присутствии пиридина или анионообменной смолы АВ-17 в ОН-форме. Применение последней, облегчающее очистку (I) и (II), осуществлено нами впервые [3]. Соединения (I) и (II) получены с удовлетворительными выходами. Нами также была изучена реакция (I) со спиртами, приводящая к получению (II) с хорошими выходами. Кроме указанных веществ, мы синтезировали также 2,5-диалкил-5- α -алкоксиэтил-1,3,2-диоксафосфо-

УДК 547.979.733

ХИМИЯ

Академик АН УССР А. В. БОГАТСКИЙ, З. И. ЖИЛИНА, Н. И. ДАНИЛИНА

ПОКРЫТЫЕ ПОРФИРИНЫ

Попытки синтеза модельных систем гемоглобина и миоглобина привлекают более пристальное внимание химиков (1-5). Особый интерес в этом плане представляют стерически заслоненные с одной стороны порфирины как модели лигандов гемопротенинов, таких как гемоглобин и миоглобин (6-10).

В этой работе мы описываем синтез новых "покрытых" порфиринов: мезо-тетра- $\alpha,\alpha,\alpha,\alpha$ -(*o*-адамантиламидофенил)-порфирина (IXa), мезо-тетра- $\alpha,\alpha,\alpha,\alpha$ -[*o*-(3,4,5-триметоксибензоил)-амидофенил]-порфирина (IXб), мезо-тетра- $\alpha,\alpha,\alpha,\alpha$ -(*o*-ацетамидо-

361

Богатский А. В. Покрытые порфирины / А. В. Богатский, З. И. Жилина, Н. И. Данилина // Доклады Академии наук СССР. - 1980. - Т. 251, № 2. - С. 361-364.

Шифр: 217 304

Нові проблеми сучасної стереохімії

О. В. БОГАТСЬКИЙ, член-кореспондент АН УРСР

Останні 20—25 років характеризуються широким розвитком досліджень у галузі конформаційного аналізу, що є одним з найважливіших

ВІСНИК

12 ГРУДЕНЬ
1974

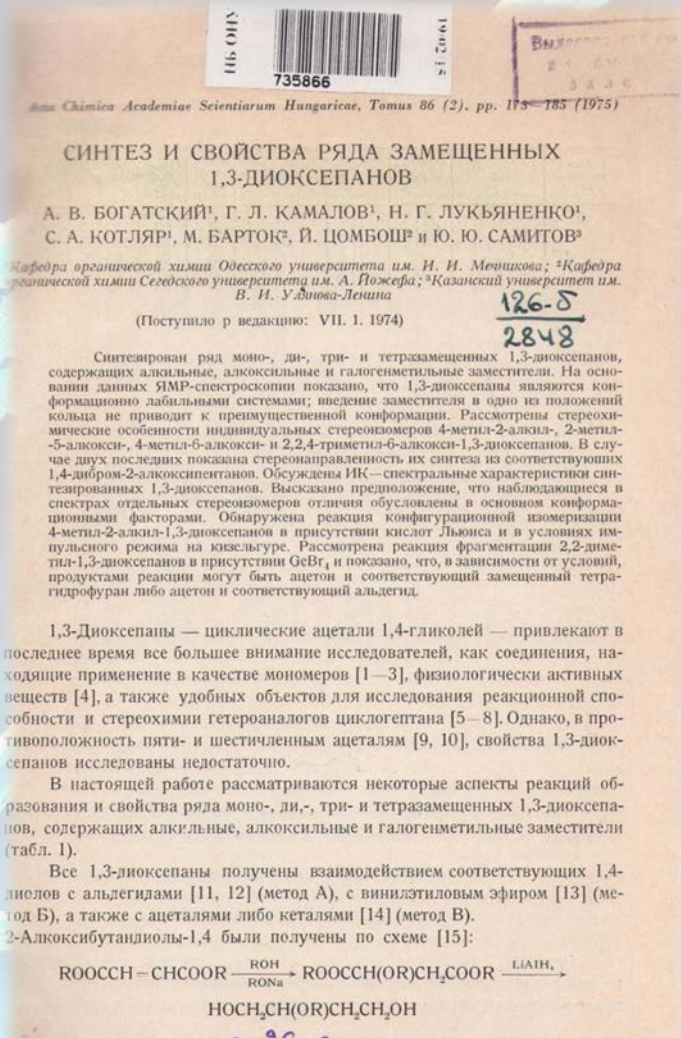
**АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНСЬКОЇ РСР**

імічна теорія почала розквіти в нашого століття оскільки оптичної та геометричної теорії вважала за аксіому, що ковалентного зв'язку не можна розірвати без розриву зв'язку зв'язку [1, 2]. Він встановив, що встановлені термодинамічні дані не узгоджуються, якщо не припустити наявності енергетичного обернення навколо зв'язку на значення 3,0 ккал/моль. Далі встановлюється, коли атомний номер, а мінімум енергії відомий. Це дало змогу розробити методи молекул, що відомі, і вивчення зв'язків. Такі

Богатський О. В. Нові проблеми сучасної стереохімії / О. В. Богатський // Вісник АН УРСР. - 1974. - № 12. - С. 16-28.
Шифр: 217 312

217
312

СИНТЕЗ И СВОЙСТВА РЯДА ЗАМЕЩЕННЫХ 1,3-ДИОКСЕПАНОВ

А. В. БОГАТСКИЙ¹, Г. Л. КАМАЛОВ², Н. Г. ЛУКЬЯНЕНКО¹,
С. А. КОТЛЯР¹, М. БАРТОК³, Й. ЦОМБОШ³ И Ю. Ю. САМИТОВ³

¹Кафедра органической химии Одесского университета им. И. И. Мечникова; ²Кафедра органической химии Семеновского университета им. А. Яковлева; ³Казанский университет им. В. И. Ульянова-Ленина

(Поступило в редакцию: VII. 1. 1974)

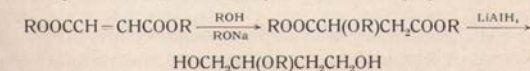
126-8
2848

Синтезирован ряд моно-, ди-, три- и тетразамещенных 1,3-диоксепанов, содержащих алкильные, алкоксильные и галогенметильные заместители. На основании данных ЯМР-спектроскопии показано, что 1,3-диоксепаны являются конформационно лабильными системами; введение заместителя в одно из положений кольца не приводит к преимущественной конформации. Рассмотрены стереохимические особенности индивидуальных стереоизомеров 4-метил-2-алкил-, 2-метил-5-алкокси-, 4-метил-6-алкокси- и 2,2,4-триметил-6-алкокси-1,3-диоксепанов. В случае двух последних показана стереонаправленность их синтеза из соответствующих 1,4-диформ-2-алкоксипентанов. Обсуждены ИК-спектральные характеристики синтезированных 1,3-диоксепанов. Высказано предположение, что наблюдающиеся в спектрах отдельных стереоизомеров отличия обусловлены в основном конформационными факторами. Обнаружена реакция конфигурационной изомеризации 4-метил-2-алкил-1,3-диоксепанов в присутствии кислот Льюиса и в условиях импульсного режима на кизельгуре. Рассмотрена реакция фрагментации 2,2-диметил-1,3-диоксепанов в присутствии GeBr₄ и показано, что, в зависимости от условий, продуктами реакции могут быть ацетон и соответствующий замещенный тетрагидрофуран либо ацетон и соответствующий альдегид.

1,3-Диоксепаны — циклические ацетали 1,4-гликолей — привлекают в последнее время все большее внимание исследователей, как соединяющие, находящие применение в качестве мономеров [1—3], физиологически активных веществ [4], а также удобных объектов для исследования реакционной способности и стереохимии гетероаналогов циклогептана [5—8]. Однако, в противоположность пяти- и шестичленным ацеталам [9, 10], свойства 1,3-диоксепанов исследованы недостаточно.

В настоящей работе рассматриваются некоторые аспекты реакций образования и свойства ряда моно-, ди-, три- и тетразамещенных 1,3-диоксепанов, содержащих алкильные, алкоксильные и галогенметильные заместители (табл. 1).

Все 1,3-диоксепаны получены взаимодействием соответствующих 1,4-диолов с альдегидами [11, 12] (метод А), с винилэтиловым эфиром [13] (метод Б), а также с ацеталами либо кеталами [14] (метод В).
2-Алкоксибутаноли-1,4 были получены по схеме [15]:

Богатский А. В. Синтез и свойства ряда замещенных 1,3-диоксепанов / А. В. Богатский [и др.]. - Будапешт, 1975. - С. 173-185. - Отд. отт.: из «Acta Chimica Scientiarum Hungaricae» (1975, Т. 86.)

Шифр: 126-6 2848

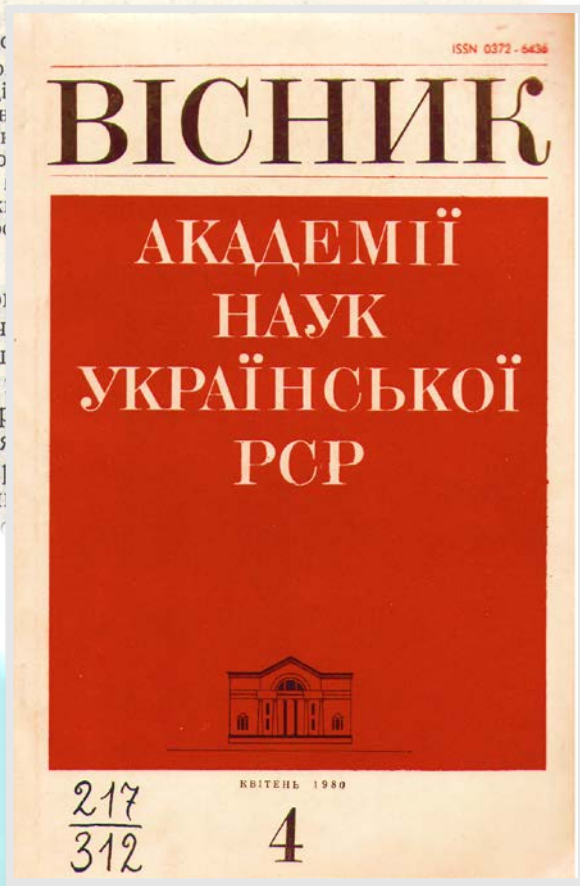

Актуальні проблеми розвитку хімії макроциклічних комплексонів та їх аналогів

О. В. БОГАТСЬКИЙ, академік АН УРСР,
М. Г. ЛУК'ЯНЕНКО

Близько десяти років тому було відкрито природного походження, а невдовзі одержані криптанди й подібні до них речовини. Ці зв'язувати в розчинах іони так, що останні молекули макроциклу. Комплекси, які утворюють заряд, але у згаданих комплексах розчинником і протиіонами. Це надає такціальних властивостей: високої ліпофільності біологічних і штучних мембран.

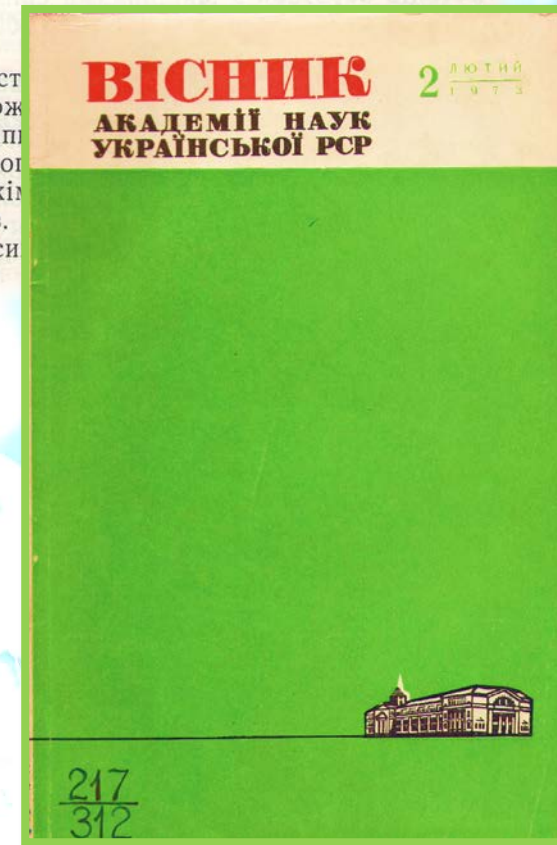
Відкриття іонофорів дало змогливий крок у розвитку фізико-хімічливості розв'язувати її найскладніші біологічних мембран, наприклад) нього часу макроциклічні іонофор біологічних дослідженнях, де завдяже важливі теоретичні, а й чисто пртя іонофорів дозволило Ю. А. Овчлекулярні механізми транспорту і

Стан і перспективи розвитку наукових досліджень у галузі хімії психотропних препаратів

О. В. БОГАТСЬКИЙ, член-кореспондент АН УРСР

В останні 20—25 років широко застимулювання психічних хвороб, а також стимуляції нервової діяльності, поліп. Все це привело до народження новомакології, яка об'єднала зусилля хірофізіологів і психіатрів-клініцистів. ми, що виникають на стику наук, пшвидко й успішно.

Богатський О. В. Актуальні проблеми розвитку хімії макроциклічних комплексонів та їх аналогів / О. В. Богатський, М. Г. Лук'яненко // Вісник АН УРСР. - 1980. - № 4. - С. 41-57.

Шифр: 217 312

Богатський О. В. Стан і перспектива розвитку наукових досліджень у галузі хімії психотропних препаратів / О. В. Богатський // Вісник АН УРСР. - 1973. - № 2. - С. 12-21.

Шифр: 217 312

МАКРОГЕТЕРОЦИКЛЫ

VIII. СИНТЕЗ И КОМПЛЕКСООБРАЗОВАЮЩАЯ СПОСОБНОСТЬ
ТРИКАРБОНИЛЬНЫХ АНАЛОГОВ КРАУН-ЭФИРОВ

А. В. Богатский, Н. Г. Лукьяненко, Ю. А. Попков, К. С. Захаров,
В. М. Варва

...николевой, β -фенилмолочной и тиогликолевой кислот с аминокислоты получены соответствующие дикарбоновые кислоты. В этих кислот с полиэтиленгликолями в условиях большого 3 новых макроциклических сложных эфиров. Полярнографические константы устойчивости комплексов этих соединений с кадмием в спирте. Установлено, что некоторые краун-эфиры-трионы проявляют избирательность.

...оющая и сольватирующая способность макроциклических краун-эфиров во многом определяется их топологией в цикле. Введение в молекулу полиэфира других функциональных групп приводит к заметному изменению свойств [1, 2].

...следования [3-5] по синтезу и изучению свойств макроциклических комплексов, мы взаимодействием хлорангидридов краун-эфиров (I-III) с полиэтиленгликолями в бензоле в усло-

Богатский А. В. Макрогетероциклы. VIII. Синтез и комплексообразующая способность трикарбонильных аналогов краун-эфиров / А. В. Богатский [и др.] // Журнал органической химии. - 1981. - Т. 17, вып. 5. - С. 1062-1069.

Шифр: 128 332

Богатский А. В. Стереохимия гетероциклов. XXVIII. О стереохимии реакции образования и превращений некоторых 1,4-изамещенных-2-алкоксипентанов и стереохимии синтеза 4-метил-6-алкокси-1,3-диоксепанов / А. В. Богатский [и др.] // Журнал органической химии. - 1974. - Т. 10, вып. 8. - С. 1772-1782.

Шифр: 128 332

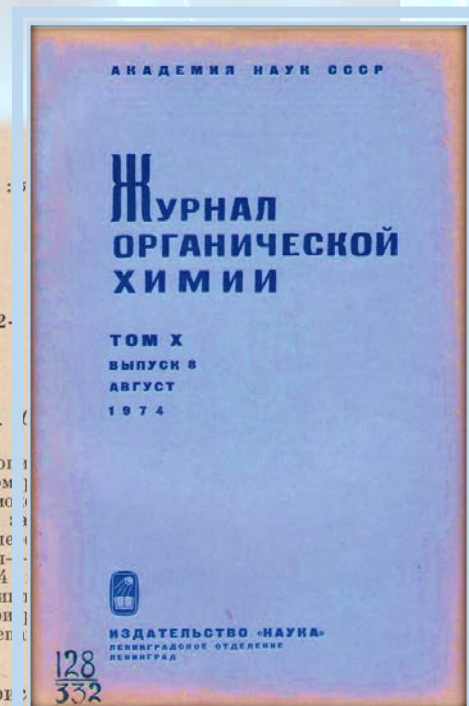
СТЕРЕОХИМИЯ ГЕТЕРОЦИКЛОВ

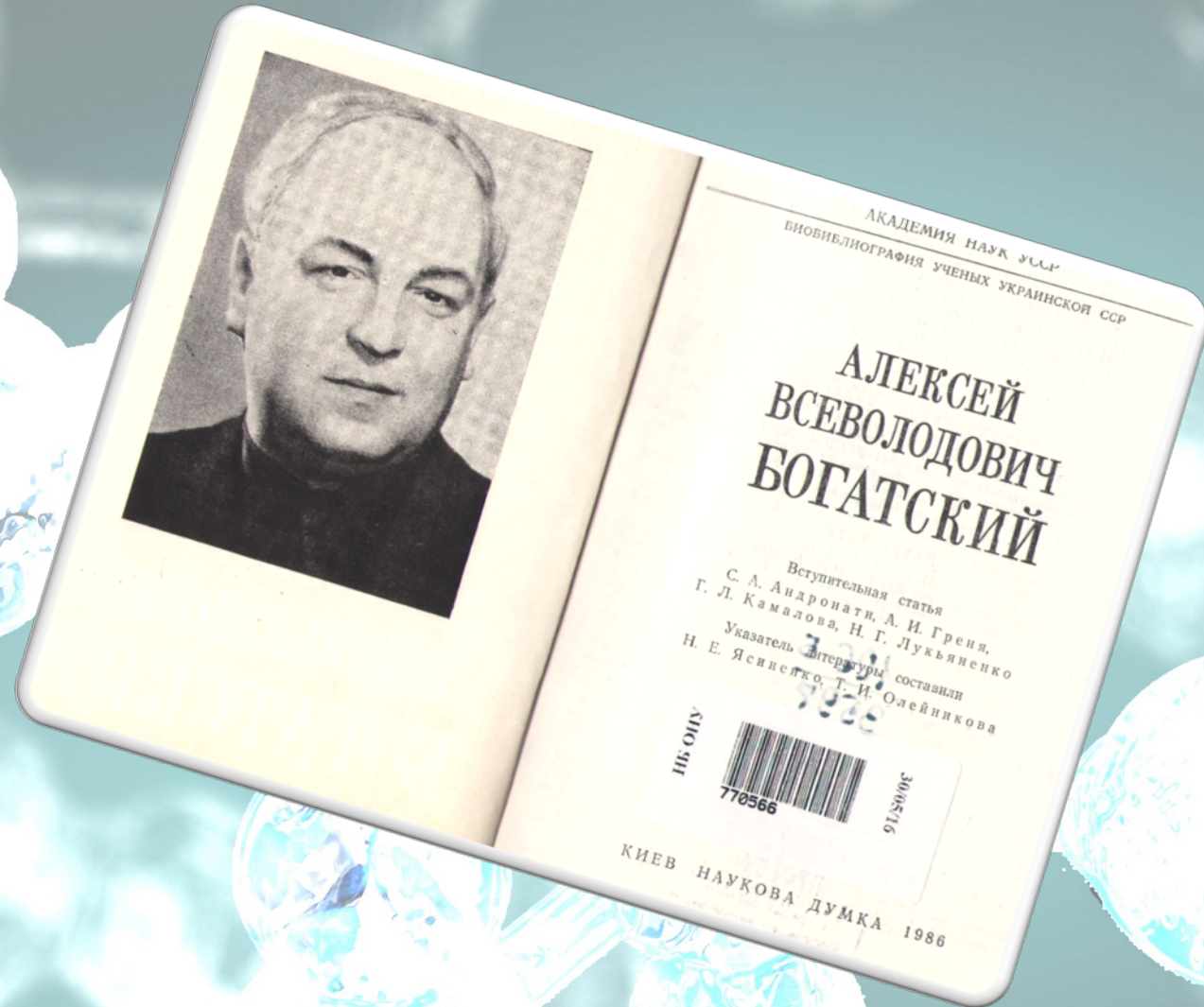
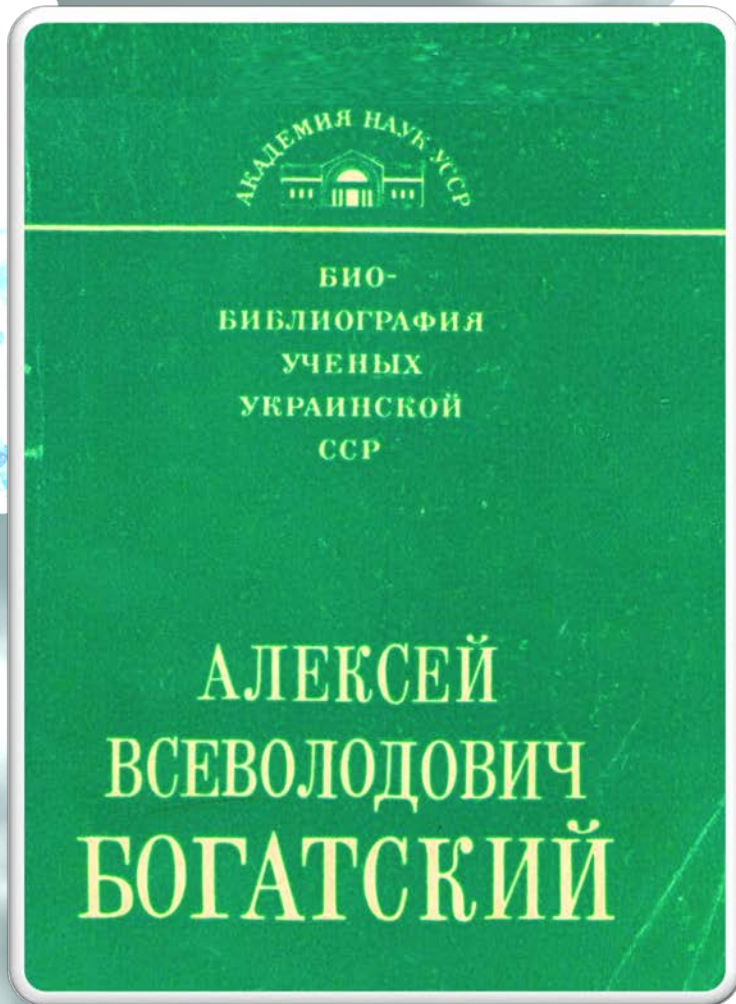
XXVIII. О СТЕРЕОХИМИИ РЕАКЦИЙ ОБРАЗОВАНИЯ
И ПРЕВРАЩЕНИЙ НЕКОТОРЫХ 1,4-ДИЗАМЕЩЕННЫХ-2-
АЛКОКСИПЕНТАНОВ И СТЕРЕОХИМИИ СИНТЕЗА
4-МЕТИЛ-6-АЛКОКСИ-1,3-ДИОКСЕПАНОВ

А. В. Богатский, Г. Л. Камалов, Н. Г. Лукьяненко, Ю. Ю. Сидорова

Продукты взаимодействия 1,2-дибромалкоксипентанов с пропиленом являются смесями диастереоизомеров в отношении 3 : 1. Реакции 1,4-дибром-2-алкоксипентанов с тиомочевинами проходят в соответствии со стереохимическими требованиями реакций мономолекулярного и бимолекулярного нуклеофильного замещения соответственно. Синтез стереоизомерных 4-метил-1,3-диоксепанов из диастереомеров 2-алкоксипентандиолов-1,4 строго стереоспецифично, приводя к получению транс-изомера циклоформала из транс-изомера диола и к получению цис-изомера из эритро-изомера диола. Изучены спектры ЯМР цис- и транс-4-метил-6-метокси-1,3-диоксепанов. Показана их конфигурация и преимущественная конформация.

Известно, что реакция α -галогенэфиров с олефинами в присутствии кислоты Льюиса проходит по механизму A_E согласно правилу Марковникова через образование карбониевого иона [1]. Нами осуществлено взаимодействие 1,2-дибромалкоксипентанов (A , $R=CH_3$, C_2H_5) с пропиленом

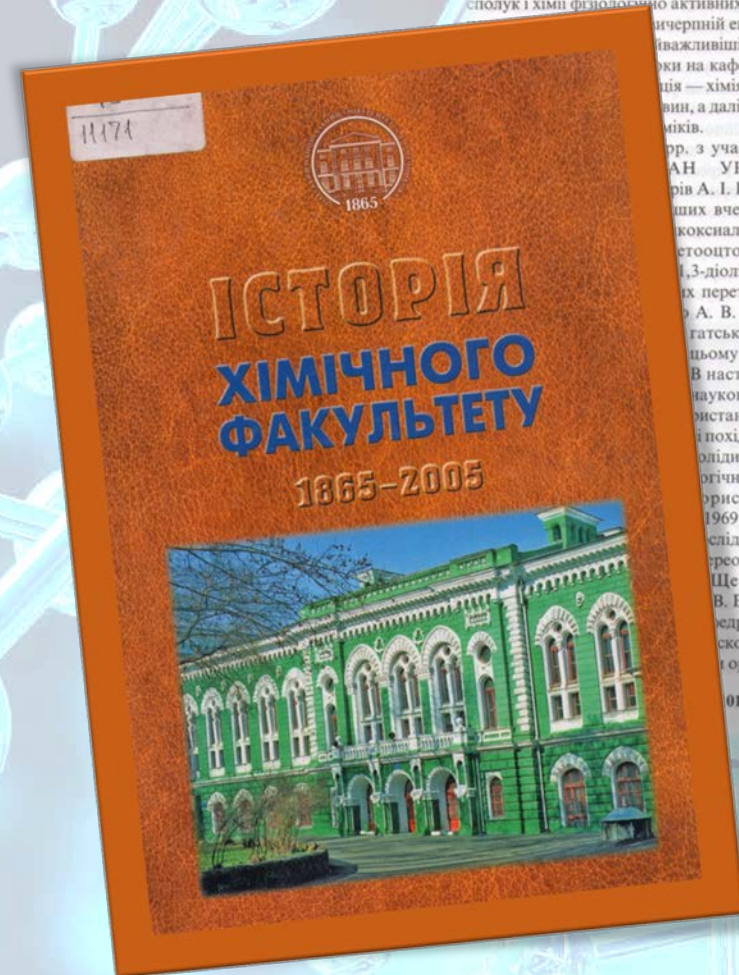

**Алексей Всеволодович Богатский / вступ. ст.: С. А. Андронати, А. И. Греня, Г. Л. Камалова, Н. Г. Лукьяненко ; АН УССР. - Киев : Наук. думка, 1986. - 102 с. - (Биобиблиография ученых УССР).
Шифр: 126-б 3597**

Історія хімічного факультету. 1865-2005 / упоряд.: С. А. Андронаті, І. С. Волошановський, З. І. Жиліна [та ін.] ; відп. ред. В. В. Менчук. - Одеса : Астропринт, 2006. - 167 с. : іл. Шифр: 15 11171

Професори Одеського (Новоросійського) університету : біогр. словник / відп. ред. В. А. Сминтина ; заст. відп. ред. М. О. Подрезова ; авт. вступ. ст. В. М. Хмарський ; упоряд. та бібліогр. ред.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. - 2-ге вид., допов. - Одеса : Астропринт, 2005. - Т. 1 : Ректори. - 124 с. Шифр: 15 10452

Кафедра органічної хімії

академік О. В. Богатський — один з
овідних хіміків-органіків у країні, ви-
даний фахівець у галузі тонкого орга-
нічного синтезу, стереохімії органічних
сполук і хімії фізіологічно активних рес-
пичерпній енер-
їважливіші на-
оки на кафедрі
ція — хімія фі-
вини, а далі по-
міків.

Академік АН УРСР
О. В. Богатський —
завідувач кафедри
у 1960 — 1981 рр.

академік О. В. Богатського, яка захистила дисертацію у
цьому напрямку, була Г. В. П'янкova.
В наступні роки вона продовжувала
наукові дослідження, пов'язані з вико-
ристанням малонowego естеру в синте-
і похідних барбітурової кислоти, піра-
олідин-3,5-діонів, вивченням їх фізіо-
логічної активності та можливості ви-
користання як лікарських засобів.
1969 р. Г. В. П'янкova брала участь в
дслідженнях, пов'язаних з вивченням
стереохімії оксетанів.

Ще один важливий, заснований
О. В. Богатським напрямок дослід-
в кафедри органічної хімії — роз-
сконалення методів синтезу
органічних реактивів і

126
7494

ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ имени А. В. БОГАТСКОГО НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК УКРАИНЫ

Страницы истории

АЛЕКСЕЙ ВСЕВОЛОДОВИЧ БОГАТСКИЙ
1929—1983

ессе. В 1951 г. окончил Одесский университет им. И. И. Мечникова. В 1951 г. защитил кандидатскую диссертацию, а в 1967 г. — докторскую. В 1962—1975 гг. — заведующий кафедрой органической химии, 1962—1975 гг. — декан химического факультета, 1970—75 гг. — ректор Одесского государственного университета. В 1975—77 гг. — научный руководитель Одесских Лабораторий Органической Химии. Организатор и первый директор Физико-химического института НАН Украины (1977—83 гг.). Председатель Южного научного центра НАН Украины (1977—83 гг.). В 1972 г. был избран членом-корреспондентом НАН СССР, в 1976 г. — академиком АН УССР. Лауреат премии имени П. В. Писаржевского (1978 г.). Лауреат Государственной премии Украины в области науки и техники (1980 г.) и Украины (1991 г.). Основатель и руководитель знаменитой научной школы органической и биоорганической химии в области органического синтеза, стереохимии, медицинской химии.

Страницы истории

Президент АН УССР Б. Е. Патон, вице-президент К. М. Сытник, начальник научно-организационного отдела президиума АН УССР В. Е. Тонкаль в отделе А. В. Богатского

Президент АН УССР Б. Е. Патон вручает государственную награду А. В. Богатскому. Киев, 1981 г.

Физико-химический институт имени А. В. Богатского
Национальной академии наук Украины: страницы истории /
сост.: С. А. Андронати, В. П. Антонович, А. И. Грень [и др.] ;
отв. ред. С. А. Андронати. — Одесса : Фенікс, 2007. — 463 с.
Шифр: 126 7494

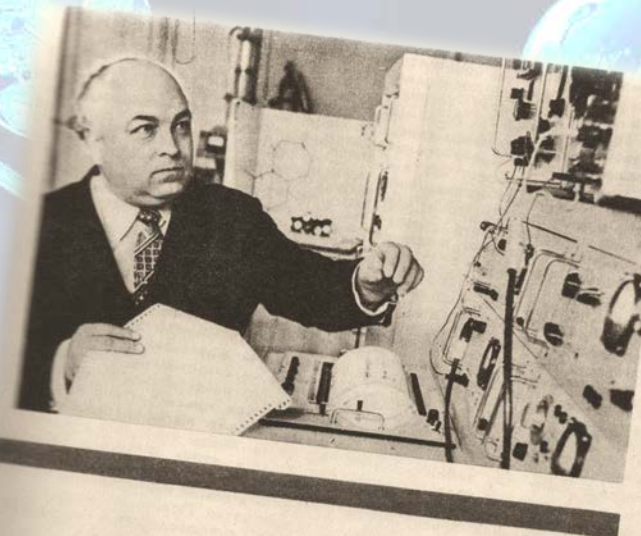
У житті нерідко так трапляється: події, на перший погляд незначні, назавжди відкладаються в архівах пам'яті. Вони лежать там, на денці мозку, але при слушній нагоді одразу ж спливають на поверхню. Саме з такого спогаду розпочав свою розповідь професор Олексій Богатський.

Це було на вечорі, присвяченому вшануванню видатного радянського хіміка академіка Зелінського.

Професор Кочешков виголосив тост за одну рису вчителя — ніколи не ставати на заваді шуканням своїх колег, навіть якщо вони здаються поглядом; бути терпимим до їх поглядів, навіть якщо вони суперечать його власним.

Як ілюстрацію до своїх слів Кочешков навів випадок, що стався

Хімік у країні Задзеркалля

ментативний каталітичний синтез. Саме такий синтез відбувається у найдосконалішому хімічному комплексі, створеному природою, — клітині живого організму. Вчені мають намір дослідити властивості хімічних реакцій і відтворити їх спочатку в лабораторних, а потім у заводських умовах.

Звісно, охопити з усією глибиною таке розмаїття проблем не під силу одному вченому. Та це й не потрібно. Для керівника і організатора науки куди важливіше генерувати ідеї, виховувати молоді таланти. Саме такі молоді дослідники очолили нові напрями органічної та біоорганічної хімії, що виникли протягом останніх десяти років в Одеському державному університеті. Колишні студентами кафедри провідними науковцями кафедри органічної хімії, проблемної лабораторії психотропних препаратів, лабораторії психоактивних сполук, математичного та хімічного моделювання біоорганічних процесів.

Одні з них прийшли у науку, подолавши традиційні етапи: студентська лава — аспірантура — приклад, Сергій Андронаті, який університету став членом студентського наукового гуртка. Тепер він очолює один з найперспективніших напрямів — синтез психоактивних препаратів — і завершує роботу над докторською дисертацією.

ратів, які б вели не розсіяний, а прицільний обстріл психічних захворювань.

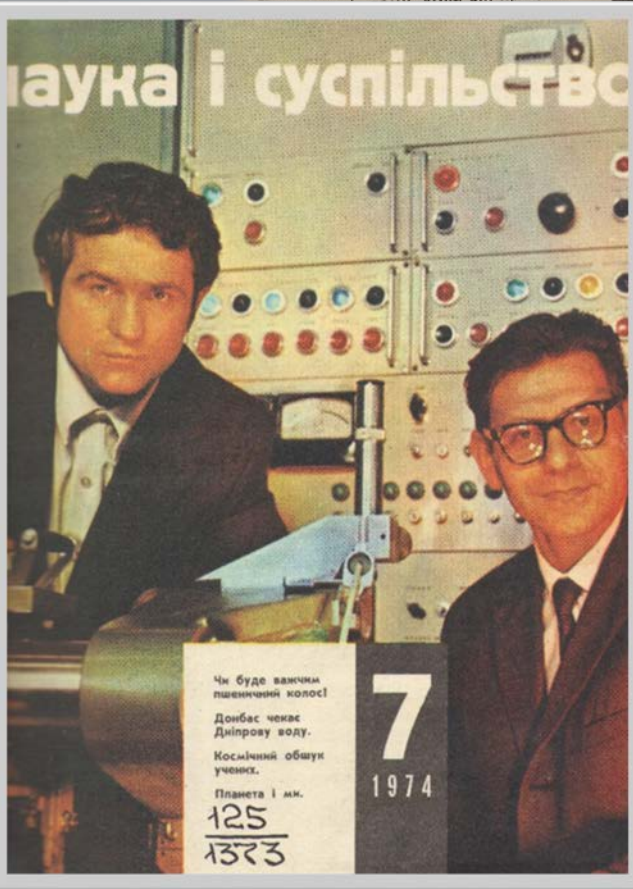
Сtereохімія, над якою працює очолюваний О. В. Богатським колектив, як виявилось, причетна до цієї медичної проблеми, і дослідники не обминули її своєю увагою.

дентській лаві майбутній спеціаліст проводить наукові експерименти. І не тільки за власним бажанням і повабам, як член студентського наукового товариства, а на основі обов'язкової вузівської програми. Нещодавно ми розробили і впровадили у себе в університеті програму про учбово-дослідну програму, яка вимагає від студентів самостійного пошуку і наукових результатів. Така університетська дослідницька робота має стати одним з найважливіших елементів

ту гасне, не встигнувши навіть загорітися.

Одеська школа стереохімії, що її очолює професор Богатський, належить саме до такого типу. Тому вона постійно розширює кордони досліджень. Тому кілька років в її межах формувалось нове відгалуження. І першопштовх нерідко дають вихованці Богатського, яких він помітив і залучив до активної наукової роботи, ще коли вони були студентами.

активність одних і тих інших хімічних речовин змінюється у сотні разів залежно від певних форм молекул. Зосередившись на цьому факті, хіміки дійшли на новітній напрям — синтез психоактивних препаратів, які активно впливають на діяльність центральної нервової системи.

Наука і суспільство

Чи буде важчим пшеничний колос?

Донбас чекає Дніпрову воду. Космічний обшук учених.

Планета і ми.

125
1323

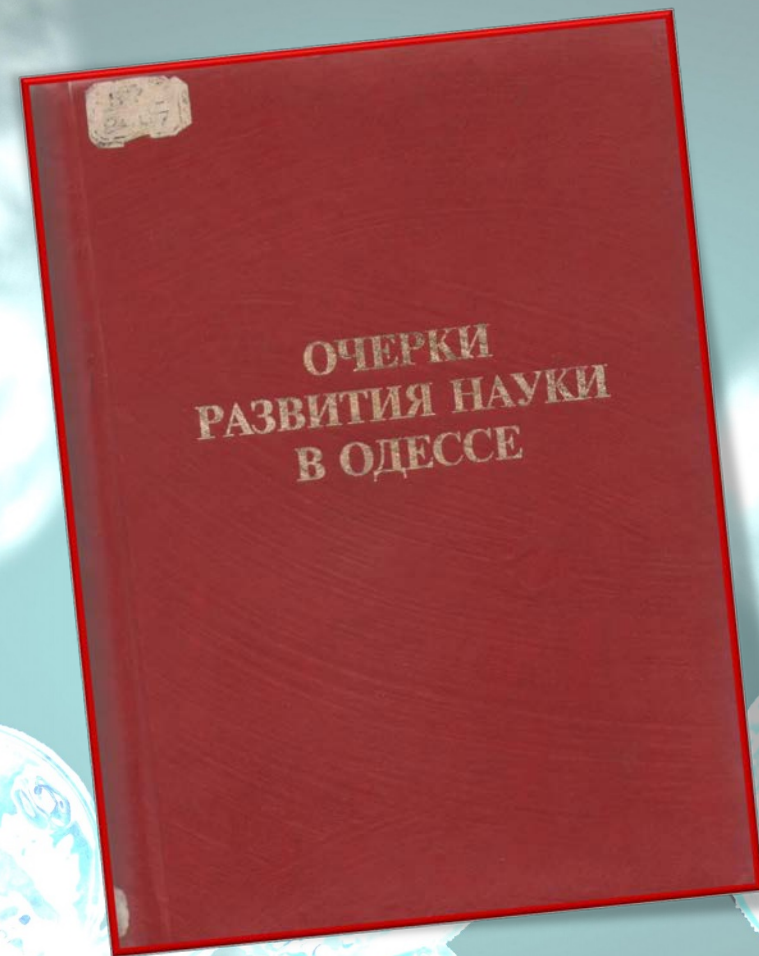
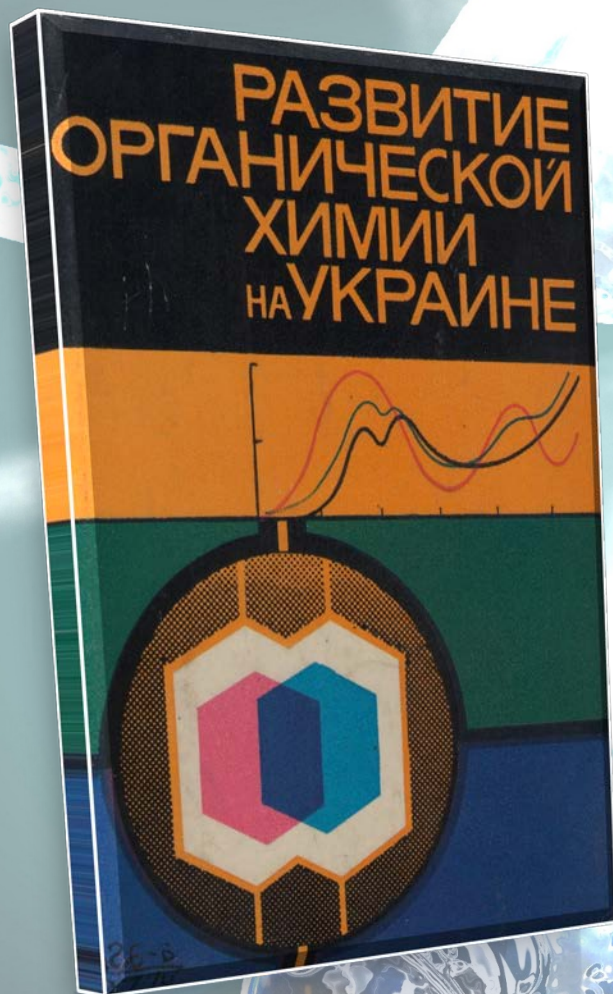
7

1974

Жаров В. Хімік у країні Задзеркалля / В. Жаров // Наука і суспільство. - 1974. - № 7. - С. 34-36. Шифр: 125 1373

Развитие органической химии на Украине / отв.
ред. А. В. Кирсанова ; АН Украинской ССР, Ин-т
истории. - Киев : Наук. думка, 1979. - 244 с.

Шифр: 126-б 2774

Очерки развития науки в Одессе / В. М. Адамян,
Л. А. Алексеева, Ю. А. Амброз [и др.] ; отв.
ред. С. А. Андронати ; НАН Украины, Южный
научный центр. - Одесса : Титул, 1995. - 576 с.

Шифр: 57 2448

О. В. Богатський нагороджений:

- **Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1965),**
- **медаллю «За доблесній труд» (1970),**
- **трьома орденами Трудового червоного прапора (1971, 1976, 1981),**
- **медаллю ім. С. І. Вавілова,**
- **лауреат премії ім. Л. В. Пісаржевського АН України (1978),**
- **заслужений діяч науки і техніки (1979),**
- **лауреат державної премії СРСР (1980),**
- **лауреат державної премії України (посмертно) (1991).**